

Nr 185.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 4:o) och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; given Stockholms slott den 5 april 1949.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 4:o) och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås vissa smärre jämkningar i regeringsrättslagen beträffande kompetensfördelningen mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 4:o) och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Härigenom förordnas, att 2 § 2:o), 4:o) och 16:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

2:o) mål om beslut — — — — — i sådan;	
mål angående samhällets barnavård och ungdomsskydd;	mål angående samhällets barnavård och ungdomsskydd, så framt ej klagan föres över socialstyrelsens beslut i fråga, som avses i 41 § 1, 2 eller 4 mom. barnavårdslagen;
mål om barnavårdsnämnds — — — — — till barn;	
4:o) mål om avlöningsförmåner — — — — — å kläder;	
mål om annan ersättning, såvitt den enligt gällande författningar utgår av statsmedel och anspråket ej är framställt mot riksförsäkringsanstalten;	mål om annan ersättning, såvitt den enligt gällande författningar utgår av statsmedel och anspråket ej är framställt mot riksförsäkringsanstalten eller avser ersättning för tamdjur som dödsats eller skadats av rovdjur;
mål om sådant — — — och brobyggnadsföretag.	
16:o) mål om meddelande — — — gällande byggnadsförbud;	mål om förbud, föreläggande eller föreskrifter enligt någon av 53—59 §§ arbetarskyddslagen;
mål om fördelning — — — och behandling;	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1949.

¹ Senaste lydelse av 2 § 2:o) se SFS 1947:671, av 2 § 4:o) se SFS 1937:410 och av 2 § 16:o) se 1944:531.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1949.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Danielson, och chefen för jordbruksdepartementet fråga angående *ändring i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt* samt anför följande.

1. Enligt 2 § 2:o) fjärde ledet regeringsrättslagen skola besvär i mål angående samhällets barnavård och ungdomsskydd upptagas och avgöras av regeringsrätten. Om kommun eller landsting ämnar upprätta barnhem, skall enligt 41 § 1 mom. barnavårdslagen plan för hemmet och dess verksamhet underställas Konungen eller, efter Konungens bestämmande, socialstyrelsen. Planen må icke godkännas med mindre hemmet med hänsyn till belägenhet, utrymme, utrustning och övriga förhållanden befinnes vara så beskaffat, att där intagna barn kunna erhålla tillfredsställande vård och uppfostran. Önskar annan än kommun eller landsting upprätta barnhem, skall enligt 2 mom. av samma paragraf tillstånd därtill sökas hos Konungen eller, efter Konungens bestämmande, hos socialstyrelsen. Tillstånd må ej lämnas med mindre hemmet med hänsyn till belägenhet, utrymme och utrustning befinnes vara så beskaffat, att där intagna barn kunna erhålla tillfredsställande vård och uppfostran, samt med hänsyn till hemmets ledning, personal och ekonomiska förhållanden trygghet kan anses föreligga för hemmets ändamålsenliga skötsel. På Konungen eller, där Konungen så bestämmer, socialstyrelsen ankommer att pröva, huruvida för barnhem, som avses med det sist anförda, skall finnas reglemente, samt fastställa sådant. Enligt 41 § 4 mom. barnavårdslagen skall vad i 1 och 2 mom. stadgas äga motsvarande tillämpning, där den som driver barnavårdsanstalt vill flytta denna till annan lägenhet, utvidga anstalten eller vidtaga större förändring beträffande densamma eller där ombyte av innehavare skall ske.

Av de nu berörda stadgandena i barnavårdslagen framgår, att beslutanderätten i ärenden, som där avses, tillkommer Kungl. Maj:t men att Kungl. Maj:t äger delegera beslutanderätten till socialstyrelsen. Så har också skett i viss utsträckning. Föreskrifter härom finnas i 5 § stadgan den 22 juni

1945 (nr 506) om barnavårdsanstalter. Enligt detta författningsrum skall ansökan om godkännande, varom förmäles i 41 § 1 mom. barnavårdslagen, eller tillstånd, som avses i 2 mom. av samma paragraf, ingivas till socialstyrelsen. Sökes samtidigt statsbidrag till anordnande av barnhemmet, skall socialstyrelsen jämte eget yttrande överlämna planen eller tillståndsansökningen till Kungl. Maj:t. I annat fall har socialstyrelsen att själv företaga ärendet till avgörande. Där styrelsen har att meddela tillstånd till inrättande av barnhem, tillkommer det också styrelsen att pröva, huruvida för barnhemmet skall finnas reglemente, samt fastställa sådant. I 41 § 4 mom. barnavårdslagen avsedda ärenden rörande barnavårdsanstalter avgöras av socialstyrelsen. Av det förut omnämnda stadgandet i 2 § 2:o) regeringsrättslagen följer, att besvär över socialstyrelsens beslut i nu ifrågakvarande ärenden skola upptagas av regeringsrätten. Lämpligheten härav kan ifrågasättas redan med hänsyn till ärendenas beskaffenhet. Då härtill kommer att ensartade ärenden, som äro förknippade med ansökan om statsbidrag, prövas direkt av Kungl. Maj:t i statsrådet, torde även besvär över socialstyrelsens ifrågakvarande beslut böra upptagas och avgöras i enahanda ordning. I enlighet härmed bör 2 § 2:o) fjärde ledet regeringsrättslagen ändras sålunda, att stadgandet icke kommer att omfatta besvär över socialstyrelsens beslut i frågor, som avses i 41 § 1, 2 eller 4 mom. barnavårdslagen. Ändringen bör träda i kraft den 1 juli 1949.

2. I 2 § 4:o) regeringsrättslagen föreskrives att till regeringsrättens upptagande och avgörande höra bl. a., förutom vissa särskilt nämnda ersättningsmål, mål om annan ersättning såvitt den enligt gällande författningar utgår av statsmedel och anspråket ej är framställt mot riksförsäkringsanstalten.

Enligt 2 § lagen den 25 juni 1909 (nr 56 s. 7) angående nationalparker, 27 § 2 mom. jaktstadgan den 3 juni 1938 (nr 279) och kungörelsen den 12 april 1946 (nr 146) om ersättning för skada av järv eller varg skall i vissa fall skada å renar eller andra tamdjur, vilken förorsakats av björn, järv, lo, varg eller örn, ersättas av statsverket. Frågor om dylik ersättning prövas för närvarande av Kungl. Maj:t. Vid 1948 års riksdag erhöi emellertid Kungl. Maj:t bemyndigande att delegera prövningen till underlydande organ. Därest en sådan delegation kommer till stånd, torde beslutanderätten böra överlämnas åt länsstyrelserna. Besvär över länsstyrelsernas beslut torde lämpligen böra prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. I enlighet härmed bör till nyssnämnda stadgande i 2 § 4:o) förevarande lag fogas en bestämmelse som från regeringsrättens avgörande undantager mål om ersättning för tamdjur som dödots eller skadats av rovdjur. Ändringen bör träda i kraft den 1 juli 1949.

3. Den 1 juli 1949 träder den nya arbetarskyddslagen av den 3 januari 1949 (nr 1) i kraft. Den centrala tillsynsverksamheten enligt denna lag utövas av arbetarskyddsstyrelsen. Regler om talan mot arbetarskyddssty-

relsens beslut enligt lagen ha upptagits under lagens 73 §, vari stadgats att — där klagan må föras — talan föres genom besvär hos Konungen i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Vid sin granskning av det till lagrådet remitterade förslaget till ny arbetarskyddslag anmärkte lagrådet vid 73 § att i remissen ej behandlades frågan huruvida besvär skulle handläggas i statsrådet eller av regeringsrätten. Vidare anförde lagrådet bl. a. följande.

Regeringsrätten har enligt äldre praxis upptagit mål angående besvär över beslut, som av länsstyrelse meddelats med stöd av 38 § i 1912 års lag om arbetarskydd i dess lydelse före ikraftträdandet av lagen den 12 juni 1931. Sådana mål — vilka avsett förbud att utan vidtagande av särskilda åtgärder bedriva visst arbete eller använda viss arbetslokal, maskin, redskap eller arbetsmetod — ha uppenbarligen hänförts till mål om meddelande i särskilda fall av tillstånd, förbud eller föreläggande jämlikt författningar och föreskrifter rörande den allmänna hälsovården, vilka mål enligt 2 § 16:o) regeringsrättslagen skola handläggas av regeringsrätten. I yttrande över det förslag till ändringar i 1912 års arbetarskyddslag, vilket ligger till grund för 1931 års ändringar i bland annat 38 och 39 §§ nämnda lag (se proposition den 23 januari 1931, nr 40) uttalade sig lagrådet i ämnet. Under hänvisning till nämnda praxis yttrade lagrådet, att någon ändring i avseende å regeringsrättens befogenhet tydligen icke föranleddes av att, på sätt i remissen till lagrådet föresloges, länsstyrelsens beslutanderätt överginge å yrkesinspektionens chefsmyndighet. Efter granskning av de föreslagna ändringarna i 38 och 39 §§ fann lagrådet samtliga de i dessa paragrafer omförmälda besluten av yrkesinspektionens chefsmyndighet vara av beskaffenhet att med avseende å dem regeringsrätten borde vara besvärsinstans, och lagrådet ansåg sig kunna utgå ifrån att för detta ändamål icke erfordrades någon ändring i regeringsrättslagen. Till lagrådets uppfattning anslöt sig föredragande departementschefen. Såvitt kunnat utrönas har emellertid, sedan 1931 års lagändringar trätt i kraft, ej något enda mål av ifrågavarande slag fullföljts hos Kungl. Maj:t. 1912 års arbetarskyddslag har efter år 1931 i åtskilliga avseenden ändrats, och det torde även med de utgångspunkter som angåvos av lagrådet i dess nämnda uttalande numera vara oklart i vilken utsträckning regeringsrätten är rätt besvärsinstans. Då det nu föreslås att en helt ny arbetarskyddslag med delvis annat innehåll än den hittills gällande lagen skall ersätta denna, synes kompetensfrågan böra tagas under förnyat övervägande.

Vid anmälan av lagrådets utlåtande anförde chefen för socialdepartementet, att vad lagrådet yttrat syntes kunna åberopas till stöd för att i regeringsrättslagen uttryckligen reglera frågan huruvida besvär hos Konungen över arbetarskyddsstyrelsens beslut skulle handläggas i statsrådet eller av regeringsrätten. Därvid borde i huvudsaklig anslutning till tidigare praxis mål, som rörde föreläggande eller förbud enligt arbetarskyddslagen, hänvisas till regeringsrättens avgörande medan övriga besvärsärenden, såsom angående dispens från bestämmelserna om arbetstidens förläggning, utseende av besiktningsläkare m. fl. ärenden, borde handläggas av Kungl. Maj:t i statsrådet. I enlighet med vad sålunda anförts förordas att regeringsrätten blir besvärsinstans i mål angående förbud eller föreläggande enligt arbetarskydds-

lagen, d. v. s. i mål som röra tillämpningen av 53, 55, 56, 57, 58 eller 59 § i lagen. Med hänsyn till det nära samband som råder mellan sådant förbud eller föreläggande och de föreskrifter, som arbetarskyddsstyrelsen enligt 54 § äger meddela, synes regeringsrätten — i överensstämmelse med vad som f. n. torde gälla — böra vara besvärinstans även i mål angående dylika föreskrifter. Övriga besvärmål torde få handläggas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Den nu angivna lösningen av kompetensfrågan synes böra komma till direkt uttryck i regeringsrättslagen, varför till 2 § 16:o) regeringsrättslagen torde böra göras ett tillägg av innehåll, att besvär hos Konungen i mål om meddelande av förbud, föreläggande eller föreskrifter enligt någon av 53—59 §§ arbetarskyddslagen skola upptagas och avgöras av regeringsrätten. Ändringen bör träda i kraft samtidigt med arbetarskyddslagen d. v. s. den 1 juli 1949.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upp-
rättats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 4:o) och 16:o)*
lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över nämnda förslag,
av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 rege-
ringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-
lan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Åke Mossler.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 5 april 1949.

Närvarande:

justitieråden GEIJER,
 DAHLMAN,
 LECH,
regeringsrådet QUENSEL.

Enligt lagrådet den 4 april 1949 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 18 mars 1949, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 4:o) och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsrådet Bengt Lassen.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 5 april 1949 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 4 i samma månad remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 4:o) och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*

Med förmälan, att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran, hemställer föredraganden, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Karl Gustaf Grönhagen.